

A CZIONIZMUS
A HAZAFISÁG SZEMPONTJÁBÓL
OKAI, CZÉLJAI, ELLENSÉGEI
ÉS
EZEKNEK AZ ELLENVETÉSEI

ÍRTA

*

Dr. SINGER BERNÁT

TAPOLCZAI RABBI

Az „UNGARISCHE WOCHENSCHRIFT“ külön lenyomata.

BUDAPEST, 1899.

GROSS ÉS GWÜNHUT KÖNYVNYOMDÁJA

VI., Gyár-utca32.

A czionizmusnak, ha nem is keletkezését, de lelkes felkarolását és rohamos elterjedését azon tűrhetetlen helyzet idézte elő, mely vallás társainkra a legtöbb európai országban nehezedik. Nem szólunk a lappangó antisemitizmusról, mely korunknak egyik sajnálatra méltó jelenségét képezi. Amíg ez csupán az érzelmek elhidegülésében nyilvánult, addig nem volt más feladatunk, mint a jobb jövőbe vetett bizalommal és összes polgári kötelességeink hű teljesítésével bevárni az időt, melyben a vallási és faji ellentétek az emberiség nyugalomát nem fogják többé megzavarni és az emberi társadalom kiépítését meggátolni. Különösen mi magyarok szemlélhettük minden panasz nélkül az itt-ott felmerült zsidó-ellenes áramlatok lefolyását, mert hálásan kell elismernünk, hogy úgy a magas kormány és törvényhozás, valamint a magyar társadalom nem hogy visszautasítanák hazafias törekvéseinket, hanem a legnagyobb örömmel fogadják, ha a honi zsidóság a magyar nemzet megerősödéséhez önzetlenül, csupán hazafiúi érzelmeitől indítatva hozzájárul. Nincs is nekünk forróbb óhajunk, minthogy legszentebb és legtisztább érzelmeinkkel továbbra is szolgálhassuk a mi szeretett, hazánkat, melynek boldogságáért és nagyságáért a mi hűséges szívünk forró fohászaival fordulunk Istenhez.

Ámde ha mi boldogabb hazának vagyunk odaadó fiai, szabad-e szerencsétlen hittestvéreinktől elfordulnunk, akik az antisemitizmust nem csak az érzelmek elhidegülésében tapasztalják? Nem kellene-e minden emberi nemes érzelemből kivetköznünk, ha segítségünket és részvétünket megtagadnók azoktól, kik más országokban hitük miatt már-már kétségbeejtő állapotba jutottak? Bizonyára nem fogja ezt senkisémm tőlünk követelni! Már pedig a viszonyok úgy fejlődnek mindenütt, ahol a zsidók nagyobb tömegekben laknak, hogy előre láthatják az idő bekövetkeztét, midőn nem marad számukra hátra más minthogy a vándorbotot kezükbe ragadják és új hazát keressenek. Az ausztria és Franciaországnak különösen algieri-tartományaiban kitört és többször a fosztogatásig elfajult, zsidó-ellenes áramlattól eltekintve, ösmeretes, hogy Oroszországban még mindig a Damoklesz-kard függ néhány millió zsidó felett, kiket törvényenkívüli állapotukban minden pillanatban érheti, a hatalom rideg parancsa, mely távozásra kényszerítheti őket abból a hazából, melyet ők még nyomorúságukban is szeretnek. — Románia, az európai államok nyomása következtében az 1879-iki berlini kongresszus óta kimondotta ugyan az összes vallásfelekezetek jogegyenlőségét, de minthogy az „idegenekkel” szemben önrendelkezési jogait feltartotta és a zsidókat idegeneknek tekinti; tág tere van úgy a népnek, mint a kormánynak, hogy ellenük, mint „idegenek” ellen, bármikor a legerélyesebben fellépjen és csak a közelmúltban voltunk tanúi, hogy még idegenekkel szemben is megbocsájthatlan, kíméletlen bánásmódnak voltak részesei. Az ellenszenv nemcsak a népszenvedély pillanatnyi kitöréseire vezetett, hanem

abban is mutatkozik, hogy még az iskolákból is kitiltják a zsidókat és így kulturális fejlődésüket is megakasztják, és hogy a honosítást (naturalisatió) csak a legkorlátoltabb számban engedik meg nekik. Ép ily szomorú képet nyerünk, ha a bennünket legközelebről érdeklő tartományra, Galicziára, vetjük pillantásainkat, a hol mesterségesen zárják el előttük megélhetési forrásaikat és minden eszközt felhasználnak, hogy testi és lelki megromlásukat siettessék, úgy, hogy nagy tömegek már eddig is minden képzeletet felülmúló irtózatos nyomorba süllyedtek.

Rövid vonásokban mutattunk rá a legégetőbb sebekre, melyek a zsidóság testét emésztik, elhallgatva sokat, a mi szintén aggodalmakkal tölti el lelkünket; elfojtva fájdalmunkat a felett, hogy anélkül hogy mi a panaszok jogosultságát elismerhetnők mindenütt akadnak pártok, melyek a népekbe ősidők óta beoltott zsidók-elleni érzelmeket a maguk céljaira felhasználni iparkodnak, mindenfelől megokolatlan támadásokat intéznek ellenünk; az egyik helyen kifogásolják, hogy számunkhoz képest aránytalanul művelődünk, a másikon, hogy elmaradunk a művelődéstől; majd azzal érvelnek, hogy vallástársaink nem foglalkoznak a földműveléssel? majd pedig – mint nem régen Galicziában – megakadályozzák, hogy a földműveléshez szoktassák őket, attól félve, hogy a föld is már zsidókézzre kerül.

Természerszerűen fel kellett ébredni külföldi hitsorsosainkban a váagnak, hogy nyomasztó helyzetükből szabaduljanak és ámbár a felhozottak legtöbbje a hazai zsidóságot közvetlenül nem érinti,

mégsem maradhattunk közönyösek a mi vallástársainknak kedvezőtlen állapota iránt és csak természetes, hogy a legnagyobb érdeklődéssel kísértük azon mozgalom keletkezését, melynek végcélja a zsidóság nagy részének egy Európán kívüli országba való kiköltöztetése volna és miután ez többfelé helyesnek találtatott, a czionizmus azon programmal lépett fel, hogy európai hatalmak közbenjárása mellett a török szultán összes souverén jogainak megőrzésével Palesztinának nagymérvű betelepítésével nyerjen a zsidókérdés végleges megoldást.

A mozgalom vezetői joggal számíthattak arra,, hogy az európai országok kormányai örömmel fogják látni, hogy a zsidóság azon része, melynek országaikban való megmaradását helyes vagy helytelen okoknál fogva károsnak vélnék, önkényt eltávozik és nem szolgáltat többé okot vagy ürügyet az ellenségeskedésre, mely nem csak a zsidóságra nézve veszedelmes, hanem a kormányokra is kellemetlen. Számíthattak arra, hogy a kormányok képviselői készségesen nyújtanak segédkezet arra, hogy a szultán esetleges aggályai eloszlattasanak, mert a török államnak csakis üdvére válhatik, ha egyik tartományát egy szorgalmas és kulturképes elem felvirágoztatja, rejtett gazdagságait felszínre hozza és európai czivilizációt Ázsia egyik részében meghonosítja.

Remélhették az összes művelt kereszténység rokonszenvét azon terv iránt, mely vissza akarja hódítani békés munkával ama országot az emberiségnek és kultúrának, melyen kegyelettel csügg minden hívő lélek, mert ott születtek a vallások, melyek

a hit boldogító malasztjával ajándékozták meg az egész emberiséget,

A czionizmus az európai hatalmakra akarja bizni, hogy a török kormányval egyetértőleg állapítsák meg a leendő kormányzat módozatait, a teljes vallásszabadság és jogegyenlőség biztosítását, a szent helyek kegyeletes megóvását, a belügyi autonómia méreteit, az ott letelepülő zsidóság részére nem kérnek egyebet, mint némi garanciát, hogy dolgozhatnak, a földművelést és ipart meghonosítsák ott, ahol azok évezredek óta parlagon hevernek. A kelet birtokáért versengő hatalmak közé való beékelése egy neutrális napelemnek, mely hódító vágyakat nem táplál, a versengés megszüntetését jelentené legalább e téren és így a zsidóság, mely két évezred óta akaratlanul és ártatlanul a gyűlölet érzelmei felébredésének volt szenvedő tárgya, ilyen módon az általános béke megóvásának is egyik, bár szerény, biztosítékává válhatnék. Oly terv, vagy ha úgy tetszik, oly álom ez, melynek megvalósulása senkinek kárt nem okozna. több ország társadalma megnyugvással fogadná és a zsidóságnak napjainkban szenvedések- és üldöztetésektől zaklatott részére egy boldogabb jövő hajnalának felvirradását jelentené.

Ha az itt említett okoknál fogva joggal számíthattak a czionizmus megindítói a hatalmak és a török kormány jóakarátára, meg kell vallanunk, hogy teljesen váratlanul jött a nagy ellenszenv saját hittestvéreink köréből. Arra valóban nem számíthattak, hogy maguk a zsidók fogják fanatikus hévvel megkísérlem, hogy e mozgalom már csirájában elfojtasék, hogy meggondolatlan vádakból és képtelen feltevésekből kiindulva ellenségeikké válnak saját

hittestvéreiknek. Csak azért nem intézhetünk keserű szemrehányásokat ellenük, mert hinnünk kell, hogy szándékaik nemesek, hogy haragjuknak forrásai tiszták és nem rosszakaratból, hanem tévedésből és félreértésből származnak vádjaik és csak fáj szívünknek, hogy mi, kik más vallású testvéreink vádjai- és tévedéseivel szemben alig vagyunk képesek tisztázni magunkat, most saját vallástársaink ráfogásaival is meg kell küzdenünk és az ő tévedéseik megczáfolására kénytelenítettünk.

A súlyos vádak egyike az volt, hogy már vallásos szempontból nem szabad a czionizmus eszméjét pártolnunk. Midőn néhány rabbi nem átalotta ezt hirdetni, álmélkodva kérdeztük: Hogyan? vallásunk tiltaná meg azt, a mit kiváló konservatív rabbik kezdeményeztek és mindig lelkesen támogattak? Még értettük volna, ha a tervnek tagadhatlanul óriási nehézségeit hozták volna fel, ha a kivitel ehetőségét vonták volna kétségbe, vagy ha azzal érveltek volna, hogy a kormányok sokkal közönyösebbek a zsidókérdéssel szemben, semhogy miatta a jelenlegi politikai viszonyok mellett Törökország belügyébe avatkoznának; de mimódon lehetett vallásunkat az eszme ellensége gyanánt feltüntetni, azt megérteni képesek nem vagyunk. Kutattuk, vajjon a czionista törekvések melyiket ellenzi a mi vallásunk? Talán azt, hogy a fenyegető veszedelmet vallástársainktól elhárítani és őket nyomorúságukból kivezetni segítsük? De hiszen a mi hitünk arra tanított bennünket, hogy összes embertársaink szenvedésének enyhítése a mi kötelességünk, hogy tétlenül senkinek nyomorát és veszélyét ne nézzük, annál inkább szent és nemes kötelességünk, hogy hittestvéreinket

cserben ne hagyjuk, a mikor segítségünkre leginkább rászorultak. Avagy a kitelepítés munkája volna sérelmes a mi vallásunk parancsai szerint? De ez a kérdés már régóta foglalkoztatja a zsidóságot; megpróbálkozott vele már Hirsch báró, aki Argentíniát szemelte ki kitelepítési helyül, és csakis a megvalósítás sikertelenségei gátolták meg keresztülvitelét. Avagy végül a szent földnek zsidókkal való benépesítése volna tilalmas?

A kik a vallás felfogását a czionizmusról keresték, mindenesetre a zsidók közt gyakran felmerülő messiási hitre gondoltak, melynek eredete a biblia próféták kijelentéseiben van. Tiszteletre méltó hit ez volt szülője a kereszténységnek, a zsidóknak pedig bizalmat és vigasztalást nyújtott a múlt idők keserű és szenvedésteljes századaiban. Közös reménye a messiási sóvárgásoknak az, hogy a nemzetek közt nem fog többé uralkodni gyűlölet és harag, hanem Isten hite és a legtágabb értelemben vett emberszeretet testvéri kötelékkel kapcsolják egybe a népeket, melyek közt a harcz megszűnik, mert, mint Ézsaiás jósolja, munkáeszközöket készítenek a fegyverekből és nép nép ellen nem fog kardot emelni és nem kell a háború művészetét tanulniok. A biblia ezeken kívül a zsidó nép jövődjét is szem előtt tartotta hirdetvén, hogy ellene a gyűlölet meg fog szünni és hogy Isten megengedi neki, hogy egykor a szent földet újból felvirágoztassa.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a czionizmus vezetői kezdettől fogva hirdették egész határozottsággal, hogy ők nem a prófétai jóslatok vagy bármiféle messiási remények megvalósulásai érdekében, hanem csakis a zsidóság sivár állapota következtében álltak

a czionizmus élére; mert a mit a biblia hirdet, annak teljesítését a Gondviselés akaratára bízunk. De ha már a vallásos szempontokat ebbe a mozgalomba belekeverték, úgy joggal kívánhatjuk hozzá minden hívő keresztény és zsidó támogatását, mert mindnyájunk szent könyve, a biblia, hirdetési fognának ez által teljeseledésükhöz közeledni.

Palesztina drága föld minden hívőnek; katolikus, lutheránus, orthodox és muszliman kegyelettel rajong szent helyeiért; mindenféle nemzet verseng birtokáért; zárdákat alapítanak, templomokat építenek megszentelt földjén, és éppen csak mi zsidók legyünk eltiltva tőle? Nem emberi kéztől, hanem vallásunktól? Komoly megfontolással ezt állítani alig lehet és ha szabad a zsidóknak az egész világon lakni, úgy bizonyára a szentföldön is szabadna, ha emberi hatalom el nem taszítja őket tőle.

A kik a vallás szempontjából támadták a czionizmust, talán nem is a biblia, hanem későbbi szent iratainkra gondoltak. Mi azonban teljes biztonsággal kijelenthetjük, hogy sem a talmudban, sem a későbbi iratokban nincs egy árva betű sem, mely az ellen szólna, hogy zsidókkal békés munkálkodás céljából Palesztinát betelepítsék. A mi régi tanítóink csakis azt tiltották meg, hogy erőszakkal igyekezzenek a zsidók a szent föld meghódítására; megmondták, hogy nem kötelesek annak bírására törekedni; de hogy ne szabadjon oda menniök, hogy ne szabadjon üldözött hittestvéreink részére otthont teremteni, illetve a hatalmaktól otthont kérni azon a földön, melyet a vallásos kegyelet is szenté tesz előttük; ezt a képtelenséget mondják egyes mai korbeli

zsidók, de sem a bibliából, sem egyéb szent iratainkból ez bizonyítani nem lehet.

A mit vallásunk o téren követel, azt teljesítjük. Nem jut senkinek sem eszébe az erőszak megkísérlése; csak esedezni szeretnénk az európai kormányokhoz, hogy ha már nem tudják meggátolni a zsidókérdésnek minduntalan felszínre kerülését és vallástársainak a jogegyenlőséget nemcsak társadalmilag hanem sok helyen politikailag sem tudják biztosítani, úgy vegyék ők kezükbe a mi ügyünket s nyújtsanak segédkezet azon feltételek megszerzésére, melyek nagyobb zsidó tömegeknek Palesztinába való kitelepítését lehetővé teszik. Azt sem mondjuk, hogy kötelesek a zsidók oda kivándorolni, eszünkbe sem jutna, hogy mi oda kimenjünk, vagy akár csak egyetlenegy hazánkbeli zsidót a kivándorlásra bírjunk; hanem törekedni akarunk, hogy azok mehessenek oda, kiknek mostani lakóhelyükön való megmaradását a kivételes rendszabályok egyrészt, a gazdasági és társadalmi elnyomatások másrészt, lehetlenné teszik. Ennek előmozdítása, pedig úgy a zsidó, mint a keresztény vallás szempontjából csak humánus cselekedet és testvéri kötelesség lehet, de nem bűn, nem vallás-ellenes cselekmény.

Különös helyzetbe kerültünk, midőn reánk, vallásunk rendíthetetlen híveire, igazán semitmondó érvelések alapján ráakarták sütni, hogy oly mozgalmat pártolunk, melyet vallásunk ellenez. Még sokkal fájdalmasabban érintett bennünket a vád, hogy a czionizmus a hazafiság szempontjából elítélendő. A közönségnek, mely céljainak felől nincs tisztában, e vád elég volt, hogy azoktól magát távol tartsa, és meg vagyunk arról győződve, hogy az eszmét leg-

inkább azért nem karolták fel honi vallástársaink, mert a hazafiatlanságnak még árnyékát sem akarják magukon tűrni. Nem akarjuk azt mi sem. Tiltakozunk mi is honszerető lelkünk egész erejével az ellen, hogy valaki kétségbe vonja azon érzelmeink tisztaságát, melyek szeretett hazánkhoz kapcsolnak bennünket és hogy valaki azt higgye, hogy mi részt veszünk oly mozgalomban, mely hazánk érdekeivel bármiben is 'ellenkezik.

A zsidóság sem egészében, sem egyes töredékeiben nem szorult reá, hogy a hazafiatlanság rágalmai ellen védekeznie kellene. E kijelentésre feljogosítanak a mi vallásunk világos törvényei és kétezer év történelme, mely alatt egyetlenegy eset sem fordult elő, hogy a zsidók a legcsekélyebb mértékben vétettek volna ama kötelességek ellen, melyeknek teljesítését a haza tőlük megkívánta. Hogy századokon át nem engedték nekik, hogy a hazának szentelhessek életüket, hogy ily módon a letűnt korszakok uralkodó nézete sokszor hazátlanokká tette őket, az állításunk helyességét meg nem czáfolja. Mert ott, ahol megengedték a zsidóknak, hogy a haza gyermekeinek tekintsék magukat, ott szerették annak a hazának minden rögét szenvedélyes lelkük minden szeretetével és szívük vérénel is drágább volt nekik annak boldogsága és dicsősége.

Szeretjük mi is magyar hazánkat, mint bárki az országban; ha kell, áldozunk érte annyit, mint leghűbb gyermekei; tessék, ha lehet, az érzelmek hevét, az áldozatok nagyságát, a polgári erények hű teljesítését, tessék bármit is a hazafiság mértékéül kiszabni s hasonlítsanak bennünket össze a honi lakosság bármily rétegével és mi nyugodt lélekkel

nézünk a bírálókat elé, mert tudjuk és érezzük, hogy nem vagyunk rosszabb fiai honunknak senkinél és nem vagyunk méltatlanok a haza áldásaira, melyeknek részesítésére az méltatott bennünket. Dőreség, hanem rosszakaratú ráfogás, hogy a czionizmus hívei nem szeretik a hazát ha már egyáltalában lehetséges a hazát nem szeretni. Szinte hihetetlen, hogy azokat, kik legmerészebben lépnek fel a zsidóság megtámadói ellen, kik legföltékenyebbek vallástársaik becsületére, azokat vádolták azzal, hogy a zsidóságot a hazafiatlanság undok bűnére akarják csábítani. De senki sem fogja megmondhatni, hogy mennyiben vétkezünk a haza ellen, ha csekély filléreinkkel és erkölcsi támogatásunkkal erősíteni iparkodunk azon törekvést, mely az európa hatalmak beleegyezését és közbenjárását óhajtja arra megnyerni, hogy a zsidók régi földjén új hazát teremtsenek a zsidók azon nagy tömegeinek, melyeknek a különböző országokban lehetlenné van téve, hogy vallásuk és emberi önértékük megtartásával eddigi lakóhelyükön megmaradhassanak; a hol nem küzdhetnek meg azon áramlattal, mely őket a társadalmi és kulturális, elzúllás örvénye felé kényszeríti. Ha az övéikhez, hasonló körülmények közt szenvedne bármely népfaj vagy nemzetiség oly ártatlanul mint ők, úgy bizonyára a nemzetek közérzete felhívná az európai hatalmak humanizmusát. Miért volna oly lehetetlen, hogy ugyanez történések valamikor a zsidóság érdekében is és ha ez lehetetlen lesz, miért ne szabadna hazafiúi vagy vallási szempontból arra törekedni, amíg a fáradozások sikertelenségéről meggyőződve nem leszünk?

Engedtettsék meg nekünk, hogy e helyen meg-

okoljuk azon reményünket, hogy a magyar kormány nemcsak hogy a czionizmust támogató egyletek létesülését nem fogja megakadályozni, hanem örömmel fogja látni azoknak minél nagyobb számban való megalapítását.

Bátorkodtunk ugyanis már rámutatni a galicziai zsidóság tarthatatlan helyzetére és a hazai sajtó és társadalom gyakran emelte fel hangját a galicziai zsidó bevándorlás ellen. Tekintve, hogy egyrészt hazánkról, másrészt vallástársainkról van szó, nem áll jogunkban, bírálat tárgyává tenni, vájjon a bevándorlás csakugyan oly nagy veszedelmet rejt-e magában, mint azt hirdetni szokták. Nekünk bele kell nyugodnunk a valóságban, hogy sem a magas kormány, sem a társadalom nem nézné jó szemmel, sőt meg sem engedné a zsidóknak északkeleti megyéinkbe való akár kisebb, akár nagyobb beözönlését, mert az magára a hazai zsidóságra sem lehet üdvös befolyással. Elénk emlékezetünkben vannak még a múlt évi új-sandeczi zsidózavargások alkalmával tett intézkedések, amikor alig néhány zsidó család hozzánk menekül és ez arra bírta a közigazgatási hatóságokat, hogy karhatalommal álljanak utat a további bevándorlásnak. Mi már akkor is aggódva kérdeztük és kérdezzük ma is: mi lesz, ha nem egyes kerületek, hanem az egész említett ország zsidósága lesz kénytelen új hazát keresni? Mi lesz, ha félmillió koldus megmozdul? Mi mégsem tekinthetjük € kérdés megoldásának azt, hogy az egyes országok védőgátakat emelnek ellenük, akár a pestis ellen! Mi nekünk kérdeznünk kell, hogy hát hova menjenek? A m-i hazánk bizonyára teljes joggal mondhatja, hogy: „Nem bánjuk, akár hova, csak hozzánk

ne jöjjenek!” De ugyanezt fogják a többi országok is mondhatni! És ha most mi azt mondjuk, hogy ha nincs számunkra sehol sem hely Európában, úgy engedtesék meg nekik, hogy Palesztinába menjenek, a hova ők szívesen mennének, a hol senkinek jogait nem csorbítják; ha a zsidóság művelt, a mai korszak magaslatán álló derék férfiai felajánlják tudásuk és tehetségük legjavát arra a szent célra, hogy őket ott letelepítik és okszerű vezetéssel általuk a földet felvirágoztatják: nem-e szabad, joggal remélnünk, hogy sem a mi hazánk, sem a többi európai országok kormányai nem zárkóznak el kérésünk elől, hogy e nagy és nemes munkában őket segítsék?

